

Lóchrann

Joe Steve Ó Neachtain

Ná bíodh duine ar bith a rá liomsa nach bhfuil pobal fada fairsing ar bís le dhul ag breathnú ar dhráma maith Gaeilge. Cruthaíodh an méid sin don ghrúpa drámaíochta “Lóchrann” a bunaíodh i gceantar Chois Fharraige an bhliain seo caite. Grúpa gairmiúil a bheartaigh muid a bhunú agus é de aidhm againn drámaí traidisiúnta den ardchaighdeán a chur i láthair an phobail go rialta. Beidh béim againn ar dhrámaí nuascríofa agus ar an nGaeilge shaibhir nádúrtha atá i gcontúirt a tachtadh ag an nua-aois. Bhí sé i gceist againn freisin ár sciatháin a scaradh agus an ealaíon thraidisiúnta a thabhairt chomh fada leis na Gaeil atá sloigte ag an imirce.

Is furasta é rá ná é dhéanamh, a deirtear, mar a fuair muid amach tar éis dúinn bualadh faoi. Níl aimhreas ar bith nach mbíonn beagán saochan céille ar dhuine ar bith a tharraingíonn orthu na himpleachtaí a bhaineann le compántas gairmiúil Gaeilge a bhunú i láthair na huaire. Ní hé nach raibh na fiacla curtha againn ar fad agus na cúpla ribe liath atá fanta ag meabhrú na seanaoise do chuid againn, ach beatha duine a thoil agus seans nach mbaineann daoine a mbíonn iomarca céille acu a leath ndóthain sásamh as an saol.

Is cineál druga nach féidir déanamh dá uireasa atá sa drámaíocht do bhaill na complachta mar atá – Josie Chóilí Óg Ó Cualáin, Diarmuid Mac an Adhastair, Eithne Nic Einrí, Máirín Nic an Iomaire, Maidhc P. Ó Conaola, Seán Ó Flaithearta, Máirín & Joe Steve.

Tharla sé go raibh muid ar fad páirteach sa léiriú a rinneadh sa Taibhdhearc den dráma, *‘Níor mhaith linn do thrioblóid’*, agus ó tharla gur éirigh chomh maith leis agus gur mheas muid gurbh fhiú é thabhairt chomh fada le pobail Ghaelacha eile, roghnaigh muid bualadh faoi in athuair leis an bhfoireann céanna cé is moite de Pheadar Lamb a raibh cúraimí eile air ag an am.

Go faiteach a bhí muid ag fáil faoi réir le dhul os comhair an phobail ach nuair a chuala muid go raibh gach suíochán i seanScoil Shailearna curtha in áirithe agus lán go doras ar feadh ceithre oíche, bhí muid thar a bheith bródúil.

Ba é an cás céanna é nuair a thug muid aghaidh ar Ghaeltacht Chorca Dhuibhne; bhí Halla na Feothanaí lán go doras agus oíche go maidin i dTeach Ósta an Bhóthair againn ina dhiaidh.

Níor leor do dhuine croí amháin ag dul go hInis Oírr agus go Inis Meáin. Dhá dheireadh seachtaine a bhí thar barr agus hallaí lán go doras.

Bréagnaíodh na daoine a bhí den tuairim go raibh

Gaeltacht Acla rólag le suim a chur i ndrámá Gaeilge. Bhí halla an Chorráin lán agus muid ar fad ag baint sásamh as comhluadar a chéile nó go raibh sé in am ag na coiligh tosú ag glaoch. Deireadh seachtaine ar dóigh a bhí againn i nGaoth Dobhair, mar a bhí arís i gCorr na Móna. Bhí slua breá i láthair ins chaon áit acu ach ba iad an slua a chur fáilte go Boston romhainn a chuir an dlaoi mhullaigh ar obair na bliana. Ocht gcéad duine a tháinig ag breathnú ar an dráma in *St. Brendan’s Hall* i Dorchester, a bhformhór as Gaeltacht Chonamara. Ní taobh le babhta amháin a bhain siad an deoir ón tsúil agam nuair a chonaic mé an nádúr a bhí go smior iontu agus an dúil mhillteach a bhí acu i ndrámá a bhain lena ndúchas. Bhí sé deacair a shamhlú gur i Meiriceá a bhí tú leis an nglanGaeilge a bhí le cloisteáil go nádúrtha nuair a casadh i dtoll a chéile iad.

Trí scór babhta atá an dráma seo curtha ar an ardán agus ní cuimhneach liom níos mó ná cúpla babhta nach raibh meán de chéad go leith duine i láthair. Ní ag séideadh na mboilg atá mé ach ag meabhrú do dhaoine, a bhfuil cúram na n-ealaíon orthu, go gcruthaíonn an slua mór daoine sin nár cheart beag is fiú a dhéanamh den drámaíocht traidisiúnta. Má dhéantar, beidh éagóir dhá dhéanamh ar chroí lár an chultúir.

Bheinn ag déanamh bréag dá dtugainn an tuairim gurbh é saol an mhada bháin ar fad a bhí againn. Ní tharlaíonn tada den rath gan anró agus mar a bhfuair muidne ár ndóthain anró ní lá go maidin é. Tá sé damanta ag an am den tsaol a bhfuil coileáin ag an Thíogar Cheilteach go bhfuil ar ghrúpa beag cosúil linne córas suíocháin agus córas soilse a fháil ar cíós agus an deoir deireadh allais a chur ar feadh cheithre lá roimh chuile léiriú ag iompar na bhfearas trom seo isteach i mbáid agus i leoraithe ag iarraidh a bheith dá n-athrú ó halla go halla ar fud na nGaeltachtaí.

Pócaí folamh agus cloigeann tinn a bhí mar luach saothair againn agus brú a chríoighas grúpaí beaga cosúil linne, a chreideann go daingean nach é amháin gur chóir den taispeántas ardáin a bheith den chéadscóth ach gur chóir do chuile dhuine a bheith ábalta an dráma a fheiceáil ar a gcompóirt. Níl oiread agus halla amháin sna Gaeltachtaí ar fad atá ar an gcaighdeán atá sna hAmharclanna beaga atá le fáil i mór chuid bailte beaga sa nGalltacht. Bíonn na cúpla halla atá gar don mharc gafa ag Coláistí Samhradh agus aontaíonn mise go hiomlán gurb é sin is mó tairbhe don cheantar, ach níl an t-ardchaighdeán atá riachtanach i ndán do dhrámaíocht na Gaeilge nó go mbeidh Amharclann cheart chompóirteach ins chuile réigiún agus gach áis dá fheabhas ar fáil iontu.

Tá an t-ádh orainne gur thug Comharchumann Shailearna úsáid na Seanscoile dhúinn. Tá ómós ag dul dhóibh as an gcaighdeán compóirte agus áiseanna atá curtha ar fáil acu. Comhoibriú den chineál seo a thugann misneach dúinne leanacht ar aghaidh agus cur leis an bhfíbin drámaíochta atá sa taobh seo tíre faoi láthair.

Ní dhéanfar dearmad ar an dea-thoil agus ar an gcúnamh ollmhór a fuair muid ins gach áit dá raibh muid ná ar an gcúnamh airgid a thug Údarás na Gaeltachta agus Roinn na Gaeltachta dúinn. Bíonn muid ag clamhsán corruair ach is i dteannta a chéile is fearr muid i ndeireadh na dála.

Tír Na nÓg

ceol agus craic

Beidh

Fáilte Uí Cheallaigh
romhat

Indreabhán,
Co. na Gaillimhe

Fón: 091-593853

File Óg Áitiúil

Bean óg as Cor na Rón a bhfuil cáil Náisiúnta agus Idirnáisiúnta bainte amach aici lena cuid filíochta, í Johanna Ní Mháille. Scríobhann sí i mBéarla agus i nGaeilge agus seo thíos dhá shampla dá saothar.

As Mo Meabhair

Tá duine ar aigne agamsa, feicfidh tú é san oíche ag siúl leis ins an gceo agus draíocht éigin ina shúile agus é ag dul as a meabhair.

Éisteoidh mé leat agus beidh sé tamaill sula bhfeicfidh mé arís thú, agus nuair a chloiseann tú an toirneach sin ní bheidh aon scanradh ort. Beidh a fhios agat gur mise atá ann. Chomh alta leis an gaoth ar thuras as mo mheabhair.

An tUaigneas

Creideann tú fós go bhfuil an t-uaigneas i gcónaí leat, ag snámh le na tonnta cois farraige.

Cuidíonn an ghealach leat nuair a bhíonn an oíche brónach agus thú ag caoineadh deora dubha.

Tá do intinn i gcónaí i bhfad ó Chonamara agus thú ag eitilt thuas sa spéir. D'fhág an t-uaigneas anseo leat fhéin thú.

Go tobainn tháinig an griain amach. Chuir tú deireadh leis na scamail uilig; thit tú i ngrá leis an saol.

Johanna Ní Mháille